

§ 691

Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksesta haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi

HEL 2017-005005 T 00 01 06

829/04.08.00/2017

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksista haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi ja haitallisten vieraslajien tahattomia leviämistä koskevaksi toimintasuunnitelmaksi seuraavan lausunnon:

Hallintasuunnitelmaehdotus ja ehdotus haitallisten vieraslajien tahattomia leviämistä koskevaksi suunnitelmaksi ovat molemmat tarpeellisia ja niissä ehdotetut toimenpiteet kannatettavia. Molempien ehdotusten taustalla on EU:n haitallisten vieraslajien levinneisyys ja hallintatoimenpiteet -hankkeessa laadittu perusteellinen selvitys EU:n haitallisten vieraslajiluetteloon kuuluvien lajien esiintymisestä Suomessa ja tulosten perusteella laadituista suosituksista (EU-HAVI-hanke).

Suosituksien hallintatoimista jakaantuvat neljään eri luokkaan lajien esiintyvyyden ja esiintyvyyden potentiaal mukaan. Suomeen vakiintuneista lajeista, joita ovat persianjättiputki, armenianjättiputki, keltamajavankaali ja täpläräpu esiintyy tai on esiintynyt Helsingissä. Jättiputkia ja keltamajavankaalia on torjuttu kaupungin rakennusviraston hallinnoimilta yleisiltä alueilta jo useiden vuosien ajan. Rakennusviraston toimesta on laadittu ohjeet suunnittelijoille, jonka mukaan haitallisia vieraskasvilajeja ei enää istuteta yleisille alueille. Leviämisen riskin mukaan jaoteltujen lajien osalta (hallintasuunnitelman ryhmiin 2, 3 ja 4 kuuluvat lajit) kaupunginhallitus toteaa, että ensisijaisesti pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi tiedottamalla koristekasvien tuonnin yhteydestä tapahtuvista tahattomista leviämisen riskeistä sekä tiettyjen uutuuslajien ja -lajikkeiden käyttöönoton riskeistä. Keltamajavankaali ja sumasammakoputki kuuluvat muun muassa jälkimmäiseen riskiryhmään. Tehokasta tiedotusta tarvitaan, jotta lajien käyttö kaupungin viheristutuksissa estetään. Molempia mainittuja koristekasvilajeja on käytetty esim. Ruotsissa ja Britanniassa puutarhalammikoissa ja -altaissa, joista ne ovat levinneet ympäröivään luontoon ja aiheuttaneet mittavaa haittaa.

Hallintasuunnitelman toimenpide-ehdotusten toteuttajaksi tulee nimetä päävastuutaho, jonka tehtävänä olisi käynnistää toimenpiteet, kutsua mukaan tarvittavat muut tahot ja yhteistyökumppanit, huolehtia resursoinnista ja toimia hankkeissa koordinoivana tahona. Jotta toimenpiteet

saadaan käynnistettyä, on resurssit turvattava muidenkin kun suunnitelmassa mainittujen ministeriöiden osalta (MMM, YM, LVM). Lisätutkimusta tarvitaan myös niiden lajien osalta, joilla on suurin potentiaali levitä Suomeen lähitulevaisuudessa. Nämä lajit ovat hallintasuunnitelmassa ryhmään 2 kuuluvat lajit: karheaviuhkalehti, kellusvesihyasintti, punakorvakilpikonna, siperianmaaorava, pesukarhu, punarapu, marmorirapu, amerikankääpiörapu, viriilirapu, sahasbora ja rohmutokko. Ehdotettuihin toimenpiteisiin tulee lisätä selvitys näiden lajien tehokkaista torjuntatoimista Suomen oloissa. Kokemuksia lienee kertynyt niiden maiden osalta, joissa lajit ovat jo vakiintuneet ja jotka aiheuttavat niissä runsaasti haittaa. Selvityksen tulokset tulee olla helposti saatavilla esimerkiksi vieraslajiportaalin kautta, jotta tehokkaiisiin paikallisiin torjuntatoimiin voidaan ryhtyä välittömästi ensimmäisten esiintymätietojen myötä.

Vieraslajiportaali on jo nykyisin tehokas tiedotuskanava vieraslaji-informaation levitykseen. Tiedottamisen osalta on erittäin kannatettava ajatus, että nimetään tiedostusvastaava vastaamaan kansallisen tiedotuksen koordinaatiosta. Resursseja säästyy kun jokainen yksittäinen taho ei valmistelee tiedotteita, kampanjoita ja koulutuspaketteja omalla tahollaan. Portaaliin voisi tulevaisuudessa entistä enemmän tuottaa yhteistä tiedotemateriaali, valokuvia ja informaatiota kaikkien tahojen yhteiseen käyttöön. Helsingin kaupunki on kehittänyt oman vieraslajitietokannan, johon vieraslajiesiintymä- ja torjuntatietoja kerätään Helsingin alueelta. Kun vieraslajiportaalia kehitetään edelleen, on tärkeää huomioida, että kunnissa ja muilla tahoilla on paikallisia tietojärjestelmiä joiden rajapinnat ja tietojen siirto olisi hyvä turvata osana valtakunnallista portaalin kehittämistyötä.

Hallintasuunnitelmassa oli laajasti huomioitu ne viranomaiset ja muut tahot, jotka pääasiallisesti vastaavat vieraslajeihin liittyvästä työstä Suomessa. Eri puolella Suomea toimivat vapaaehtoiset eivät välttämättä toimi aina järjestöjen ja yhdistysten kautta, vaan itsenäisinä toimijoina. Heidän panoksensa esim. Helsingin kaupungin vieraslajityössä on ollut huomattava. Siksi vapaaehtoisten huomioiminen hallintasuunnitelmassa voisi olla aiheellista. Helsingin kaupunki panostaa vieraslajien torjuntatyöhön ja haluaa tulevaisuudessakin tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Helsingin kaupunki on laatinut Helsingin vieraslajilinjauksen, johon on kirjattu tavoitteet ja toimenpiteet haitallisten vieraslajien torjumiseksi vuosiksi 2015–2019. Linjauksen toimenpiteiden toteuttamista koordinoivaksi elimeksi on vuonna 2015 perustettu Helsingin vieraslajityöryhmä, jonka vetovastuu on ollut Helsingin ympäristökeskuksella. Selvitys EU:n vieraslajiluettelon lajien esiintymistä Suomessa on kansallisen vieraslajien hallintasuunnitelman lisäksi hyvä tausta-aineisto myös Hel-

singin kaupungille vieraslajien aiheuttaminen riskien arvioinnissa ja torjuntatoimenpiteiden suunnittelussa. Helsingin kaupungin vieraslajilinjauksen 2015-2019 ja vuonna 2016 valmistuneen vieraslajien torjunnan priorisointisuunnitelman tavoitteet ovat yhdenmukaisia maa- ja metsätalousministeriön hallintasuunnitelman tavoitteiden kanssa. Tärkeä yhteinen tavoite on kustannustehokkuus, jonka saavuttamiseksi torjuntatoimenpiteitä kohdennetaan kiireellisimpiin ja tärkeimpiin lajeihin ja kohteisiin. Valtion tiedot vieraslajien haittavaikutuksista ja leviämriskeistä ovat tarpeen kaupungille erityisesti Helsingin vieraslajilinjauksen toimenpiteen numero 4 toteuttamiseen. Sen mukaan Helsingin kaupunki on päättänyt päivittää lajikohtaiset riskinarvioinnit ja laatia varautumissuunnitelmat uusien haitallisten vieraslajien varalta. Kiireellisimmin uutta tietoa tarvitaan espanjansiruetanasta ja hopearuutanasta.

Valtion vieraslajiportaali toimii hyvin. Seurantajärjestelmän kehittäminen ja portaalin käyttökoulutus ovat tervetulleita. Helsingissä vieraslajien torjuntaan on perehdytty hyvin ja kaupungin virastot ovat sopineet keskinäisistä vastuistaan. Valtion tuki käytännön työhön olisi tarpeen, koska kustannustehokkainta on torjua haitallisia vieraslajeja nopeasti ja tehokkaasti. Kuntien rahoituksella torjuntatyö on vaarassa jäädä liian hitaaksi. Vastuunjaon selkeyttäminen valtion laitosten suuntaan on tervetullut ehdotus. Erityisesti uusiin lajeihin ja niiden kannankehityksiin liittyvää tutkimustietoa sekä uusien torjuntakeinojen kehittämistä Helsingin kaupunki odottaa valtion tutkimuslaitoksilta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Linden, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 MMM, lausuntopyyntö
- 2 MMM, Ehdotus haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi
- 3 MMM, Haitallisten lajien tahattomat väylät ja hallintasuunnitelma

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Maa- ja metsätalousministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa ehdotuksesta haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi ja ehdotuksesta haitallisten vieraslajien tahattomia leviämistä koskeva hallintasuunnitelmaksi. Lausuntoa on pyydetty 19.6.2017 mennessä.

Vieraslajien torjuntasuunnitelma

EU:n haitallisten vieraslajien levinneisyys ja hallintatoimenpiteet -hankkeessa selvitettiin EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon kuuluvien 37 lajin esiintymistä Suomessa ja koottiin suositukset siitä, mihin toimenpiteisiin lajien osalta pitäisi ryhtyä. Lisäksi arvioitiin etenkin luetteloon kuuluvien lemmikkieläinten sekä puutarha- ja akvaariokasvien potentiaalista riskiä levitä ympäristöön Suomessa. Vieraslajien hallintatoimenpidesuosituksissa pyrittiin kohdentamaan haitallisten vieraslajien torjunta ja leviämisen ehkäisy kustannustehokkaasti kiireellisimpiin ja tärkeimpiin kohteisiin. Hankkeen tulokset ja toimenpidesuosituksien muodostavat ehdotuksen vieraslajien hallintatoimenpiteitä koskevalle suunnitelmalle.

Vieraslajien hallinta

Vieraslajit ovat ihmisen mukana uusille alueille tahattomasti levinneitä tai tarkoituksella tuotuja lajeja. Haitallisten vieraslajien leviämistä ja runsaantumista pyritään estämään niiden aiheuttamien haittojen vuoksi. Osa vieraslajeista aiheuttaa haittaa luonnon monimuotoisuudelle ja ihmisten terveydelle sekä tuotantotappioita maa- ja metsätaloudelle, heikentää alueiden virkistyskäyttämömahdollisuuksia ja alentaa kiinteistöjen arvoa. Leviämisen eri vaiheissa olevat vieraslajit vaativat erilaisia hallintatoimia. Tehokkainta on, jos lajin saapuminen ja leviäminen uudelle alueelle pystytään kokonaan estämään. Mikäli laji on levinnyt laajalle eikä sen torjuminen tai hävittäminen ole teknisesti mahdollista tai taloudellisesti mielekäästä, voidaan tavoitteeksi asettaa kannan rajoittaminen tai leviämisen estäminen. Tavoitteena on kohdentaa torjuntatoimet niin, että niiden kustannustehokkuus on paras mahdollinen.

Maa- ja metsätalousministeriön laatimasta haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmasta pyydetään mielipiteitä muun muassa ehdotetuista toimenpiteistä haitallisten vieraslajien torjumiseksi ja ehdotetuista toimenpiteistä toteuttavista vastuutahoista, mahdollisista lisätoimenpide-tarpeista, haitallisten vieraslajien torjunnan tehostamiskeinoista sekä muista mahdollisista tahoista, joita hallintasuunnitelmassa ei olla huo-

19.06.2017

mioitu. Hallintasuunnitelma koskee EU:n vieraslajiluettelon 37 lajia. Vieraslajien hallintatoimilla pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, ekosysteemien toimintaa ja siihen perustuvia palveluita ja hyötyjä EU:n alueella.

Ehdotusten taustalla on EU:n haitallisten vieraslajien levinneisyys ja hallintatoimenpiteet -hankkeessa laadittu perusteellinen selvitys EU:n haitallisten vieraslajiluettelon kuuluvien lajien esiintymisestä Suomessa ja tulosten perusteella laadituista suosituksista (EU-HAVI-hanke).

Saadut lausunnot

Asiasta on saatu rakennusviraston ja ympäristökeskuksen lausunnot. Staralla on ilmoittanut ettei sillä ole lausuttavaa asiassa ja että ympäristökeskus koordinoi vieraslajilinjauksia ja torjuntaa. Staran näkemykset on huomioitu ympäristökeskuksen lausunnossa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Linden, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 MMM, lausuntopyyntö
- 2 MMM, Ehdotus haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi
- 3 MMM, Haitallisten lajien tahattomat väylät ja hallintasuunnitelma

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Maa- ja metsätalousministeriö

Päätöshistoria

Rakennusvirasto 16.5.2017

HEL 2017-005005 T 00 01 06

Kaupunginhallitus pyytää rakennusviraston lausuntoa Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöehdotuksesta haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi. Määräaika on 19.5.2017 mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriön laatimasta haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmasta pyydetään mielipiteitä muun muassa ehdotetuista toimenpiteistä haitallisten vieraslajien torjumiseksi ja ehdotetuista toimenpiteistä toteuttavista vastuutahoista, mahdollisista lisätoimenpiteistä, haitallisten vieraslajien torjunnan tehostamiskeinoista sekä muista mahdollisista tahoista, joita hallintasuunnitelmassa ei olla huomioitu. Hallintasuunnitelma koskee EU:n vieraslajiluettelon 37 lajia. Vieraslajien hallintatoimilla pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, ekosysteemien toimintaa ja siihen perustuvia palveluita ja hyötyjä EU:n alueella.

Hallintasuunnitelmaehdotus sekä ehdotus haitallisten vieraslajien tahattomia leviämistä koskeviksi suunnitelmaksi ovat molemmat tarpeellisia ja niissä ehdotetut toimenpiteet kannatettavia. Molempien ehdotusten taustalla on EU:n haitallisten vieraslajien levinneisyys ja hallintatoimenpiteet -hankkeessa laadittu perusteellinen selvitys EU:n haitallisten vieraslajiluettelon kuuluvien lajien esiintymisestä Suomessa ja tulosten perusteella laadituista suosituksista (EU-HAVI-hanke).

Suosituksien hallintatoimista jakaantuvat neljään eri luokkaan lajien esiintyvyyden ja esiintyvyyden potentiaalimukaan. Suomeen vakiintuneista lajeista, joita ovat persianjättiputki, armenianjättiputki, keltamajavankaali ja täplärapu esiintyy tai on esiintynyt Helsingissä. Jättiputkia ja keltamajavankaalia on torjuttu rakennusviraston hallinnoimilta yleisiltä alueilta jo useiden vuosien ajan. Rakennusviraston toimesta on laadittu ohjeet suunnittelijoille, jonka mukaan haitallisia vieraskasvilajeja ei enää istuteta yleisille alueille. Leviämiskin mukaan jaoteltujen lajien osalta (hallintasuunnitelman ryhmiin 2, 3 ja 4 kuuluvat lajit) rakennusvirasto toteaa, että ensisijaisesti pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi tiedottamalla koristekasvien tuonin yhteydestä tapahtuvista tahattomista leviämiskin sekä tiettyjen uutuuslajien ja -lajikkeiden käyttöönoton riskeistä. Keltamajavankaali ja sumasammakonputki kuuluvat muun muassa jälkimmäiseen riskiryhmään. Tehokasta tiedotusta tarvitaan, jotta lajien käyttö kaupungin viheristutuksissa estetään. Molempia mainittuja koristekasvilajeja on käytetty esim. Ruotsissa ja Britanniassa puutarhalammikoissa ja -altaissa, joista ne ovat levinneet ympäröivään luontoon ja aiheuttaneet mittavaa haittaa.

Rakennusvirasto toteaa, että hallintasuunnitelman toimenpideehdotusten toteuttajaksi tulee nimetä päävastuutaho, jonka tehtävänä olisi käynnistää toimenpiteet, kutsua mukaan tarvittavat muut tahot ja yhteistyökumppanit, huolehtia resursoinnista ja toimia hankkeissa koordi-

noivana tahona. Jotta toimenpiteet saadaan käynnistettyä, on resurssit turvattava muidenkin kun suunnitelmassa mainittujen ministeriöiden osalta (MMM, YM, LVM). Lisätutkimusta tarvitaan myös niiden lajien osalta, joilla on suurin potentiaali levitä Suomeen lähitulevaisuudessa. Nämä lajit ovat hallintasuunnitelmassa ryhmään 2 kuuluvat lajit: karheviuhkalehti, kellusvesihasintti, punakorvakilpikonna, siperianmaao-rava, pesukarhu, punarapu, marmorirapu, amerikankääpiörapu, viriilirapu, sahasbora ja rohmutokko. Ehdotettuihin toimenpiteisiin tulee lisätä selvitys näiden lajien tehokkaista torjuntatoimista Suomen oloissa. Kokemuksia lienee kertynyt niiden maiden osalta, joissa lajit ovat jo vakiintuneet ja jotka aiheuttavat niissä runsaasti haittaa. Selvityksen tulokset tulee olla helposti saatavilla esimerkiksi vieraslajiportaalin kautta, jotta tehokkaiisiin paikallisiin torjuntatoimiin voidaan ryhtyä välittömästi ensimmäisten esiintymätietojen myötä.

Vieraslajiportaali on jo nykyisin tehokas tiedotuskanava vieraslaji-informaation levitykseen. Tiedottamisen osalta on erittäin kannatettava ajatus, että nimetään tiedostusvastaava vastaamaan kansallisen tiedotuksen koordinaatiosta. Resursseja säästyy kun jokainen yksittäinen taho ei valmistelee tiedotteita, kampanjoita ja koulutuspaketteja omalla tahollaan. Portaaliin voisi tulevaisuudessa entistä enemmän tuottaa yhteistä tiedotemateriaali, valokuvia ja informaatiota kaikkien tahojen yhteiseen käyttöön. Helsingin kaupunki on kehittänyt oman vieraslajitietokannan, johon vieraslajiesiintymä- ja torjuntatietoja kerätään Helsingin alueelta. Kun vieraslajiportaalia kehitetään edelleen, on tärkeää huomioida, että kunnissa ja muilla tahoilla on paikallisia tietojärjestelmiä joiden rajapinnat ja tietojen siirto olisi hyvä turvata osana valtakunnallista portaalin kehittämistyötä.

Hallintasuunnitelmassa oli laajasti huomioitu ne viranomaiset ja muut tahot, jotka pääasiallisesti vastaavat vieraslajeihin liittyvästä työstä Suomessa. Eri puolella Suomea toimivat vapaaehtoiset eivät välttämättä toimi aina järjestöjen ja yhdistysten kautta, vaan itsenäisinä toimijoina. Heidän panoksensa esim. Helsingin kaupungin vieraslajityössä on ollut huomattava. Siksi vapaaehtoisten huomioiminen hallintasuunnitelmassa voisi olla aiheellista. Helsingin kaupunki panostaa vieraslajien torjuntatyöhön ja haluaa tulevaisuudessakin tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Helsingin kaupunki on laatinut Helsingin vieraslajilinjauksen, johon on kirjattu tavoitteet ja toimenpiteet haitallisten vieraslajien torjumiseksi vuosiksi 2015–2019. Linjauksen toimenpiteiden toteuttamista koordinoivaksi elimeksi on vuonna 2015 perustettu Helsingin vieraslajityöryhmä, jonka vetovastuu on ollut Helsingin ympäristökeskuksella.

Lisätiedot

19.06.2017

Asia/18

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija, puhelin: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566